

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Aleksandrova cesta št. 9/II.

Leto I.

LJUBLJANA, 13. novembra 1924.

Stev. 13.

Večina sodrugov iz ljubljanskih zaporov je na prostem!

Po triinpolmesečnem preiskovalnem zaporu so bili pretekli teden izpuščeni na prosto sodrugji: Lemež, Makuc, J. Žorga, Vrhovc, Osterc, Velkavrh, Gorenc in Kusold. V zaporu je ostal še sodr. Hlebec. Tako se je končala dolgotrajna preiskava proti sodrugom in vse meščansko časopisje, ki je napovedalo velikanska razkritja, je kot vedno tudi to pot postavljeno na laž. Ko smo opetovano intervenirali za izpustitev sodrugov, je višja inštanca sklenila, da morajo vsi ostati nadalje v preiskovalnem zaporu do obravnave, ker se morajo zagovarjati za kazenske zadeve, ki predvidevajo kazen več kot 10 let in celo smrt. Nad desetletno ječo je buržuazija namenila našim sodrugom, po štirimesečni preiskavi se pa ugotovi, da ni proti sodrugom nobenega obtežilnega materiala, na podlagi katerega bi prišli pred obravnavo in bili sojeni. Skoro štiri mesece so gospodje po nedolžnem držali v preiskovalnem zaporu naše sodruge, ki so večinoma družinski očetje. Ali jim bo povrnil materialno škodo tisti, ki jim je pripisoval krivico?!

Dočim najtopleje pozdravljamo osvobodjene sodruge, protestiramo najodločneje proti temu, da se ne izpusti s. Hlebca in 24 celjskih jetnikov, ki sedé že šesti mesec v preiskovalnem zaporu, ne da bi se jim moglo dokazovati kako krivdo. Izpustite jih na prosto!

Pašič-Pribičević-Zerjav.

Po tritedenski komediji se je kriza rešila na ta način, ki ga je želela monarhija in militaristična klika od vsega početka, to je s tem, da je dala vladu Pašič-Pribičević-Zerjavu, ki imajo razpustiti parlament in izvršiti nasilne volitve do 8. februarja l. 1925.

Ko je prišla koncem julija na krmito Davidovič-Korošec-Spahova vlada „demokracije in parlamentarizma, sporazuma, zakona in poštenosti“ in ko je začela deliti na vse strani frazerske obljube, tedaj smo mi rekli delavcem in kmetom, naj se ne dajo omamiti in uspraviti s praznimi besedami in obljubami gospode, ki je sedela že v prejšnjih vladah Jugoslavije in dokazala, da ne dela za korist kmeta in delavca. Mi smo rekli: Ne glejte na besede, ampak na dejanja! Klerikalne besede so eno, a klerikalna dejanja so drugo. Klerikalne besede obljubljajo raj, a klerikalna dejanja vodijo nazaj v Pašič-

Pribičevićevsko reakcijo. In dogodki so dokazali, da smo imeli prav. Vlada bloka (Davidovič-Spahov-Korošec) ni stopila na prste srbski kapitalistični in vojaški gospodi, temveč je hlapčevsko uklonila pred njo hrbet, dočim je istočasno zatirala delavsko gibanje. In ko je militaristična gospoda povzročila krizo, niso klerikalci napovedali boja tej gospodi, ampak so rekli: Radič je kriv, da nam kralj ne da zopet vlade. S takim podlim ravnanjem so dali nove korajže skrajni reakciji, ki bo izvedla volitve v znamenju najhujšega nasilja. Klerikalci niso upravičeni, da farizejsko lajajo na novo reakcionarno vlado, ker so klerikalci s svojo politiko pripravili povratak Žerjavovega režima. Ali so to storili namenoma ali nimenoma, to je v politiki vseeno, kajti glavna stvar je — rezultat.

Tri tedne se je pripravljalo pot Pašič-Pribičevići vladi. Tri tedne je bila skrajna srbska reakcija marljivo na delu. In vse te tri tedne niso vstali klerikalci odločno proti podzemeljskemu delu srbske reakcionarne gospode. Nasprotno! Uklanjali so se ji in napadali Radiča, zakaj da ne molči o hrvaški republiki. In kdor se klanja, je uklonjen. Pašič-Pribičević (P.-P.) sta stopila na sklonjeno hrbtišče Davidovič-Korošec-Spahine trojice, stopila sta na slovensko, hrvaško in srbsko ljudstvo, ki je poverilo svojo usodo voditeljem, ki so korajžni napram zatiranemu delavstvu in pasje ponižni napram zatiralcem. In železno peto Pribičevićeve diktature bo slovensko delovno ljudstvo bolj čutilo kot pa SLS in njen nesposobni voditelj Korošec. A to bo morda tudi zbrhtalo slovensko delovno ljudstvo, da bo krepko zagrabilo za železno žerjavovo peto in Koroščevo hrbtenico, da jim bo odpovedalo svoje zaupanje in da bo svojo usodo vzelo v svoje roke. Pašič-Pribičevićeva vlada je po številu že dvanajsta meščanska vlada v Jugoslaviji. Po bridkih izkušnjah z vsemi meščanskimi strankami brez izjeme se menda bo delavsko-kmetosko ljudstvo toliko spametovalo po dvanajst vladah, da bo trinajsta številka nesrečna za jugoslovansko buržuazijo, pa ne za delavce in kmete.

Delavci in kmetje morajo napeti vse sile, da se ne povrne zopet Pašič-Pribičevićeva diktatura. Da se pa ta ne bo povrnila, zavisí od zavednosti delavcev in kmetov. Širši opozicionalni blok (Davidovič-Radič-Korošec-Spahov) se noče in ne namerava dosledno boriti proti reakciji in diktaturi srbske buržuazije. Da tega ne namerava, dokazuje njegova praksa in njegov volivni manifest, ki se izgublja v frazah. Širši blok in klerikalci posebej se hočejo le sporazumeti s srbsko gospodo, da bi v sporazumu z njo jahali delovno ljudstvo Jugoslavije.

Vse stranke se že pripravljajo za volitve. Radikali in demokrati imajo v rokah vlado, blagajno, tiskarne, žandarmerijo, Orjuno in Srnao. Širši opozicionalni blok (Davidovič-Radič-Spahov-Korošec) ima tiskarne, denar, ali vlada ne bo dovolila svobode agitacije zlasti Radičevi HRSS ne.

Delavci in revni kmetje pa nimamo niti vlade, niti denarja, niti tiskarn, niti prižnice, niti svobode — ali imamo pa eno in to zaleže več kot vse drugo: samozavest in trdno željo, da se osvobodimo izkoriščanja in zatiranja. Imamo lačne želodce, lačne družine, žuljave roke, vlažna stanovanja po kletih in vagonih in — bridke izkušnje teh šest let, v katerih nas je neusmiljeno bil bič jugoslovanske bur-

žuazije zato, ker nismo bili enotni, ker so mnogi delavci in kmetje glasovali in poverili svoje želodce in duše meščanski klerikalni stranki.

Star in resničen je nauk, da posameznega človeka ne spametujejo nauki drugih ljudi, ampak da se spametuje le na podlagi svojih lastnih izkušenj. Isto velja za večje skupine ljudi. Delavci in kmetje Slovenije smo menda v šest letih dovolj preizkušili, da spoznamo glavno svojo potrebo — enotnega, složnega nastopanja proti gospodi. Razcepljeni smo bili plen reakcije in nasilja, združeni bomo svoje sreče kovači. Volitve ne bodo prinesle končne odločitve, ker je še nikdar niso in je ne morejo, ali volitve bodo pokazale razmerje sil. Delavci in revni kmetje Slovenije pojdemo kljub vsemu, kljub vsej reakciji združeno v volilni boj:

- proti poostreni reakciji srbske buržuazije!
- proti nacionalnemu in socialnemu zatiranju!
- proti zakonu o zaščiti države!
- proti korupciji, druginji, oderuštvi in posrednim davkom! za obdavčenje kapitalistov!
- Proti brezposelnosti!
- Proti oboroževanju, za mir med narodi in upostavo zvez s sovjetsko Rusijo!
- Za vlado delavcev in kmetov!
- Za svobodno delavsko-kmetosko Slovenijo!
- Za federativno zvezo delavsko-kmetoskih republik Jugoslavije in Balkana!
- Kmetu zemljo, delavcu tovarno!

Klerikalni manifest.

Klerikalci so izdali svoj prvi volilni oklic v posebni izdaji „Slovenca“. Oklic je kratek, poln fraz, brez jedra. Vidi se, da so klerikalci izgubili ravnotežje in da ne vedo, s kakšnimi parolami bi prevarali ljudi, da bi glasovali za klerikalce.

Manifest se prične: „Korakali smo po potu do samostojne Slovenije, do popolne ravnopravnosti. Toda odstopiti smo morali od tega pota, čeprav smo imeli z enakomislečimi Srbi in Hrvati v narodni skupščini večino, ter prepustiti usodo naših narodov trem zlim duhovom: Pašiču, Pribičeviću in Žerjavu.“

Nato sledijo nove volivne klerikalne parole:

Slovenska individualnost, najširša svoboda in vsestranska poštenost stojé v vrsti slovenskih idealov med prvimi. Vsi ti ideali se dajo doseči z revizijo ustave in z zakonom... Spoštovanje ljudske volje se mora jasno v ustavi zajamčiti... Živela Slovenija! Živela svoboda! Živela poštenost! Za njo v volivni boj!

Kot se vidi iz tega manifesta, je SLS pozabila na avtonomijo Slovenije in na glavne interese kmetov in delavcev. SLS postavlja nekake splošne frazerske parole, ki ne pomenijo nič drugega kot poskus sporazuma s srbsko gospodo na račun slovenskega delovnega ljudstva. Klerikalci pravijo sicer Živela svoboda! ali iz klerikalne prakse vemo dobro, kaj ta svoboda pomeni. Klerikalci niso za svobodo delavskega razreda in njihovih organizacij, ampak le za svobodo klerikalne

Spominjajte se sodruga Sedeja, Klopčiča, spominjajte se trpljenja rudarjev in nešteto drugih borcev za proletarsko stvar! Dokažite, da čutite z njimi in jim pošljite kak prispevek!

gospode. Klerikalci v svojem nazadnjaštvu ne zaostajajo mnogo za Žerjavovci. Žerjavovci prekašajo klerikalce le v tem, da razen z drugimi sredstvi terorizirajo ljudstvo tudi z oboroženo Orjuno. In ko so bili klerikalci na vladi, niso hoteli razpustiti Orjune, temveč so držali izven zakona delavske organizacije. To dokazuje, da je klerikalcem vendar ljubša Orjuna kot pa del. organizacije.

Če hoče priti proletarijat v boljše razmere, mora napraviti konec klerikalni in orjunki „svobodi“ in upostaviti res svobodno

delavsko-kmetosko Slovenijo!

HRSS.

Novi Pašič-Pribičevićev režim hoče izvajati najhujše nasilje nad HRSS (hrvaško republikansko seljaško stranko). Radič je menda radi tega zopet zapustil Jugoslavijo. Poslanec Predavec je pa žurnalistom izjavil: „HRSS bo ostala v kmetoski internacionali, ker nima razloga, da izstopi. Jasno je, da HRSS ostane pri svojem programu. HRSS se je posrečilo, da iztrebi komunizem, kjerkoli je prevladala s svojim vplivom. G. Radič ne bo odšel v inozemstvo.“ To je malo čudno govorjenje — ostati v rdeči kmetoski internacionali in trebiti komunizem. Taka izjava je popolnoma podobna nedavnemu govorjenju Radiča, ki se je v istem govoru izjavil za republiko in monarhijo. Treba je biti za eno ali za drugo. Oboje je nemogoče istočasno. In napačno je voditi boj proti reakciji na ta način, da se govori delavcem in kmetom eno, gospodi pa drugo. Ljudstvo ne potrebuje voditeljev z dvema glavama, ampak odločne, dosledne voditelje, ki gredo po načrtani poti.

Zavezniki.

Naši klerikalci so „fejst“ ljudje, samo čudno politiko vodijo. L. 1920. so pri volitvah v konstituanto pogoreli. G. Korošec je pomislil, s čim bi zopet pridobil ljudi za S(tranko) L(judskih) S(leparjev) — in je iznašel avtonomijo Slovenije. Agitiral je za avtonomijo, dokler SLS ni prišla na vlado, so popolnoma pozabili na avtonomijo, ker so to zahtevali od njih višji faktorji in so se začeli navduševati ljudi, za ustavno monarhijo, red, zakon in poštenost! Radič jim je pripomogel v vlado, kralj pa jih je trpel na vladi pod pogojem, da pozabijo na avtonomijo. Ali potem jih je poslal iz vlade in jim stavil še večje zahteve. Istočasno, ko so klerikalci do tal klonili svoje hrbtenice, samo da bi prišli zopet v vlado, je pa njihov „zaveznik“ Radič tako odrihal po monarhiji, da monarhisti niso mogli več zaupati klerikalcev in jih niso pustili nazaj na ministrske stolčke. To je seveda razjezilo klerikalne koritarje, ki so dali tudi duška svoji jezi v št. 253. „Slovenca“. Tam piše Slovenec med drugim:

To bi nas lahko privedlo do tega, da bi razčlenjevali osebnost tega voditelja hrvatskega naroda, toda za nas kot politika. Naj bo g. Radić tak ali tak, za politika, ki mora imeti globoko razvit čut odgovornosti za vsako svojo besedo in dejanje, ne sodi. G. Radić pa ima še to jako nesimpatično lastnost, da svoje lastne napake, ki jih v svojem bolehnem samoljubju seveda na sebi ne vidi, pripisuje drugim. Tako venomer trdi, da dr. Korošec ne vodi načelne politike, ampak samo taktično. (To se pravi, da je Korošec samo za korito. Op. ur.) Dalje pravi „Slovenec“:

„Dočim g. Radić ni pokazal doslej niti trdnosti in doslednosti v načelih niti taktične modrosti in previdnosti. Danes proglašava kvazi-boljševiško republiko, jutri se pred grofom Begouenom izjavi praktično za monarhijo, samo da je po angleškem vzorcu, pojutiršijem pa zopet napada monarha na način, ki je v popolnem protislovju z angleškimi običaji. Danes je g. Radić navdušen za delavsko stranko, jutri se hvali, da ima svoje najboljšje prijatelje med konservativnimi lordi. Danes hvali krščanske tradicije angleških laburistov, jutri spušta framszonske fraze. In tako dalje. Z eno besedo, g. Radić se je s svojo demagoško, nestalno in od ene skrajnosti do druge nihajočo miselnostjo za današnje čase preživel, in kar imenuje na sebi načelnost, ni nič drugega kakor velika samoprevara njegove prenapete samozaljubljenosti. Sedanji trenutek rabi ljudi drugačne politične miselnosti in kova: praktičnih delavcev, ljudi, ki pozabljajo nase in se znajo brzdati, mož, ki svoja načela v vsakdanjem neumornem delu vztrajno udeležujejo in brez potrebe ne bliščijo z duhovitostmi, ki se izkazujejo v dejanskem življenju kot prazna pena, politikov, ki imajo pred očmi en cilj, ne pa tisoč fantomov.“

Tako je prav. Zato mora obrniti delavstvo hrbet vsem takim samoljubnim politikantom, ki se samo igrajo z ljudstvom za svoje osebne interese. Delavstvo bo bridkih izkušenj teh let volilo svoje delavske borce.

Najemniki in podnajemniki zahtevajo svoje pravice.

V soboto zvečer se je vršil v Ljubljani dobro obiskan škod stanovanjskih najemnikov in podnajemnikov oziroma sostanovalecev. Za predsednika shoda je bil izvoljen Vencajz, ki je tudi na kratko podal sliko stanja najemnikov in kako hoče vlada še poslabšati njihovo stanje z novim stanovanjskim zakonom. Ožigoslav je zlasti finančnega ministra Stojadinovića, ki je poročal „zvezi narodov“, da v Jugoslaviji sploh ni stanovanjske bede. Stojadinovića torej ni hotel videti 630. Novatih hajt v Beogradu, stotin vagonov, v katerih morajo stanovati Zagrebčani, Ljubljancani i. dr. Izjava Stojadinovića dokazuje, da naše vlade nečjejo imeti razumevanja za stanovanjsko vprašanje. Vlada je dovolila za vso državo 5 milijonov Din za zidanje hiš, a beograjskim hišnim posestnikom je dala 500 milijonov Din za povzdigo hotelov. Zaščiti je treba ne samo najemnike, ampak tudi podnajemnike. Na Dunaju se daje milijone in milijone za lušanje stanovanjske bede, pri nas pa nič. Občine morajo vzeti to vprašanje v svoj delokrog.

Za Vencajzem je govoril Gustinčič, ki je zlasti naglašal, da je treba v bodoče obračati pozornost na to, da prevzamejo stanovanjske zadeve stanovanj samo občine. Kritiziral je vlado in zlasti sedanjo kapitalistično družbo, ki stremi samo za tem, da ugodni hišnim posestnikom, tira

pa še dalje v drvarnice in v podstrešja delavca in uradnika. Naj raje država zida za orožništvo in vojaštvo svoje stavbe, kot pa da odkupije stanovanjske privatne hiše, ali pa naj odkupi vojašnice od občin, da morejo te z odkupljenim denarjem zidati zato primerne hiše. Občina, ne kapitalist naj zida hiše.

Za njim je govoril g. Rupnik. Zidali bi tudi mi, je poudarjal, ali treba nam je posojila, kot ga nudijo druge države. Razni najemniki so zmetali tisočake in tisočake raznim stanovanjskim komisijam za kolkovine, pa so še danes pri starosti. Dalje je zahteval v govoru, da naj občina zida zase, država zase ter da naj se premoženje vsem verižnikom konfiscira.

Govoril je še bivši občinski svetovalec g. Mihevc, ki je med drugimi izvajanje prebral še dopis društva hišnih posestnikov, s podpisom g. Frelha, kjer hoče predsednik sugerirati na župana Perića, naj ne spravlja v debato zahtev društva najemnikov za Slovenijo.

Bukšičev govor je izvenel v kritiki socialnih današnjih razmer. Nazadnje je g. Vencajz kljub malenkostnim ugovorom prebral troje resolucij, naslovljenih na velikega župana. Resolucije so bile sprejete soglasno.

O stanovanjskem vprašanju še sprejemo v prihodnji številki.

Zadnji delavci v ljubljanskem arzenalu vrženi na cesto.

Letos se je že enkrat odpustilo delavce iz arzenala. Prejšnji teden je bilo še zadnjih 70 delavcev, ki so bili zaposleni v tem državnem podjetju. Splošno znana je stvar, da gre v Jugoslaviji največ proračuna za vojsko. A radi balkanskega načina uprave je

vojno ministrstvo porabilo že vse ogromne vsote, namenjene za vojaške zadeve.

Posledice tega so kot vedno tudi v tem slučaju občutili delavci, zaposleni v arzenalih.

31. oktobra je upravnik ljubljanskega arzenala pozval delavske zaupnike in jim sporočil, da ministrstvo nima več denarja za izplačanje delavcev in da se radi tega vso delo do nadaljnjega ustavi. S tem je prišlo ob kruh 70 delavcev, ki so večinoma oženjeni in imajo po pet in šest otrok. Ni se jim dalo nobene odškodnine.

Ta vest je pobila delavce, ker v tem času bo skoro nemogoče najti drugo delo. Zaupniki so predlagali upravniku, da naj se pridrži dalje delavce pri delu, pa makar da čakajo na denar, ko dobi ministrstvo nov kredit. Ta čas bi živeli delavci na podlagi kredita pri trgovcih. Upravnik je ta predlog odbil, češ, da ne more prevzeti take odgovornosti nase. Delavski zaupniki so se nato obrnili na delavsko zbornico in velikega župana, da se jim izplača kaka odškodnina in da omenjene institucije posredujejo pri ministrstvu, da se čim prej začne z delom. Tudi tu so postali za enkrat vsi koraki brezuspešni.

Delavci! Tako bridko ste občutili letos že drugič posledice kapitalističnega sistema in vladanja v Jugoslaviji. In take in še hujše posledice bodo prišle, dokler bo vladal kapitalizem. Ali da v bodoče ne boste prepuščeni na milost in nemilost beograjskim vladam in krizam, se morate organizirati v svoje razredne strokovne organizacije, s katero edino boste obranili svoje interese.

Internacionalni pregled.

K volitvam v Nemčiji.

Decembra meseca se bodo zopet vršile volitve v Nemčiji in sicer že drugič to leto. Potrebno je, da vemo, kake stranke gredo in zakaj gredo v volivni boj.

Danes vlada v Nemčiji splošna kriza v vseh starih strankah. Ali v tem splošnem razpadanju strank je najzanimivejša in najjasnejša: razpad demokratske stranke, ki je vedno hotela nositi liberalizem in demokracijo kot masko na političnem odru Nemčije.

V Nemčiji so sklenili 1. 1918 socialdemokrati, da igrajo vlogo angleških liberalcev, katerih naloga obstoji v tem, da razredna nasprotstva prikrivajo in zavirajo razvoj razrednega boja. Prva stopnja liberalizma nemških socialpatiotov je združena z imenom Noske. Prvi „liberalni“ čin nemških socialpatiotov je bil umor Liebknechta in Luxemburgove. Ko so socialpatioti s svojim pet-

letnim delom spravili težko industrijo zopet na krmilo, so začeli malo bolj igrati svojo „liberalno“ vlogo s tem, da so začeli hinavsko kričati proti reakciji in meščanskemu bloku. S tem hoče nemška soc. demokracija napraviti „kšif“ pri teh volitvah.

Nemški nacionalci, stranka veleposestnikov, pruskih junkerjev, težkih industrialcev z dusedaj dolgim repom uradnikov, malomeščanov, kmetov in tudi delavcev, posebno žen, bodo gotovo mnogo izgubili med uradniki in kmeti. Kajti njihovo nacionalistično frazarstvo ne vleče več, odkar so nemški nacionalci za ceno par ministerskih stolčkov sprejeli Dawesov načrt, ki pomenja polaganje zaslužjenega Nemčije od strani ameriškega kapitala.

Klerikalni centrum, ki je bil doslej v vladi, preživlja težko krizo, ker se v stranki vedno bolj izražajo ostra nasprotstva med posrednimi deli stranke.

(Ta stranka ima namreč kapitaliste in — delavce.)

„Völkische“, to so nemški čistokrvni fašisti, so v popolnem razpadu.

Tako vidimo v Nemčiji ob začetku volivnega boja popolno zmedo, v kateri pa je jasno eno: da se bodo volitve izvršile v istem znamenju, kot so se v Angliji, to je v znamenju bojevitosti fronte buržuazije proti bojevni fronti proletariata pod vodstvom komunistične stranke Nemčije. V Nemčiji bo stala socialna demokracija v vsakem oziru pri buržuaziji, dočim so angleški delavci potisnili svoje „voditelje“ proti njihovi volji v drugo fronto. V Nemčiji hočejo pri volitvah vse meščanske stranke s socialdemokrati vred udariti po komunistični stranki. — Mnogo sovražnikov, mnogo časti. Parlamentarne zmage danes ne odločajo več. In kljub vsemu bo ostal zadnji zmagovalac na bojnem polju — zavedni proletariat.

Pol leta „leve“ vlade v Franciji.

Sredi novembra mine 6 mesecev, odkar vlada v Franciji blok „levih“ strank srednjega stanu tretje republike. Pol leta vlada Herriot (reci: Enó), radikalni socialist, s podporo socialpatiotov in „demokratske“ buržuazije.

Ta vlada je sedaj sestavila nov državni proračun za leto 1925. Ta proračun znaša 32 milijard frankov z deficitom 4 milijard 183 milijonov. Proračun je ravno tako sestavljen, kot je bil pod vlado odkritega reakcionarca Poincaréa. Le za vojsko je postavljenih 660 milijonov več! Herriot je v skrbeh, kako bi kril veliki primankljaj. Iz buržuazije si ne upa iztisniti več denarja, da ga ne bi vrgla več iz sedla. Zato hoče udariti po uradnikih, katerih je skupaj z njihovimi družinami 3 milijone. Uradniki so slabo plačani in so silno ogorčeni nad tako „demokratskostjo“ „demokratske vlade“. Zato so urad-

Maksim Gorkij:

Deveti januar.

(Nadaljevanje.)

„Od štirih zjutraj stojimo,“ so govorili. „Naravnost strašno!“

„Leži in — umri...“

„Odšli bi vi, kaj? Tudi mi bi odšli v vojašnice, v toploto.“

„Koliko je ura?“

Bilo je okrog dveh.

„Zakaj se vznemirjate? Kaj čakate?“ — je govoril narednik.

Njegove besede, njegov soliden obraz in resen, prepričevalen ton je ohlajal ljudi. V vsem, kar je govoril, je bil nekaj poseben smisel, bolj globok nego njegove priproste besede.

„Kaj čakate! Ničesar... Le, da vojaštvo radi vas trpi.“

„Kaj nas boste streljali? — je vprašal mlad človek v kapuci.

Narednik je pomolčal in mirno odgovoril:

„Ukažejo — bomo!“

Odgovor je vzbudil izbruh očitavanja, psov, posmehovanja.

„Zakaj? Zakaj?“ — je spraševal od vseh najglasnejše visok, rujav človek.

„Ker ne ubogate ukazov načelstva,“ je pojasnjeval narednik in drgnil lice.

Vojaki so poslušali govorjenje množice in pobiti kimali. Nekdo iz njih je tiho vzkliknil:

„Rad bi nekaj toplega sedaj!“

„Moje kralj — hočeš? ga je vprašal neki srdit, mrk glas.

„Nisem zver,“ je godrnjaje in užaljeno odgovoril vojak.

Vsi so bili hladni in brezčutni kakor njih puške — kar so razumeli nekateri iz množice.

Mnogo oči je gledalo v širok priploščen obraz v dolgi vrsti stoječih vojakov s hladno, molčečo radovednostjo, z zaničevanjem, ugibanjem. Večina se je trudila, da jih razžge z ognjem svoje razburjenosti, da zgane nekaj v srcih, ki so pod vplivom vojašnice krepko stisnjena, v glavah, ki so nasmetene s smetmi vojaške znanosti. Večina ljudi je hotela nekaj delati, nekako utelesiti svoja čuvstva in misli o življenju ter se je uporno udarjala ob to sivo, hladno kamenje, ki je želelo samo enega — kako bi segrelo svoja telesa.

Vedno bolj vneto so zvenele besede, vedno bolj jasni so postajali govori.

„Vojaki,“ je govoril krepak mož z veliko brado in modrimi očmi. „Kdo ste vi? Otroci ruskega naroda. Obubožal je narod, pobit je, zapuščen brez obrambe, brez dela in kruha. Danes pa je šel, da proti carja za pomoč, a car vam je velel, da streljate v narod, da ubijate. Vojaki! Narod — očetje in bratje vaši — se trudijo ne samo za sebe, nego tudi za vas. Vas so postavili proti njemu, proti narodu, vas pehajo na očetomor, bratomor. Pomislite! Ali ne razumete, da greste proti samim sebi?“

Ta glas, miren in jasen, lep obraz in sivi lasje v bradi, vsa postava človeka ter njegove priproste, resnične besede so vidno razburjale vojake. Povesili so oči pred njegovim pogledom, poslušali pazljivo, nagnali z glavo, vzdihovali, drugi so mršili obrvi, se ozirali, nekdo je poltiho svetoval:

„Odidi, da te ne sliši častnik!“

Častnik, visok, z belimi obrvi, z velikimi brki je počasi šel ob fronti, vlekel na desno roko rokavico in govoril skozi zobe:

„Ra-azidite se... stra-an!... Kaj? Povej, jaz ti že povem!“

Njegov obraz je bil tolst, oči okrogle, svetle, vendar brez bleska. Šel je, ni hitel in trdo je udarjal z nogami ob tla; z njegovim prihodom je čas tekel urneje, kakor da se je vsaka sekunda trudila izginiti, boječ se biti za pričo nečemu razžaljivemu, gnusnemu. Za njim se je vzravnavala nepregledna črta, ravna fronta vojakov. Potegnili so trebuhe vase, vzbočili prsi, pogledovali na končke svojih čevljev. Nekateri iz njih so kazali ljudem na častnika z očmi in delali srdite obraze. Častnik se je ustavil na krilu in kriknil:

„Pozor!“

Vojaki so se vzpeli in obstali kakor zamrli. „Ukazujem, da se razidete,“ je rekel častnik in ne spešeč je potegnil iz nožnice sabljo.

Raziti se je bilo fizično nemogoče — množica je na gosto zalila ves majhen trg, a iz ulice, v njenem ozadju se je še vedno valil narod.

Gledali so na častnika s sovraštvom. Slišal je posmehe, psovke, ali stal je pod njih udarom trdno, nepremično. Njegov pogled je mrtvo pogledoval stotnijo, obrvi so tuintam komaj vidno vztrepetavale. Ljudstvo je hrumelo, Drazil jo je ta mir, docela nečloveški, nego bi bilo umestno v teh trenutkih. V tem miru se je čutilo javno zaničevanje ljudi, na oda.

„Ta bo — ukazal!“

„Mesar...“

(Dalje prih.)

niki začeli z gibanjem za zvišanje plač. „Ljudska“ Herriotova vlada pa pravi, da jim more zvišati plače le, če odpusti 20.000 uradnikov. Ali je to rešitev? Izid angleških volitev je poslabšal položaj Herriotove vlade. Poincaré se pripravlja, da napravi konec „demokraciji“ vladi.

Angleška delavska stranka proti nemškemu socialdemokratu.

„Daily Herald“, glasilo angleške delavske stranke, piše o stališču nemške socialne demokracije napram bližnjim volitvam v Nemčiji. „D. Herald“ pravi med drugim sledeče: „Kar se tiče znanje politike, zastopajo nemški socialdemokrati isto stališče kot demokrati. Pri nemških razmerah so soc. demokrati zelo energični proti desnici kot proti levici. So za mirovno obliko razrednega boja, ki je naperjena proti monarhističnemu krilu, a nikakor ne proti kapitalizmu. Socialdemokrati se zavzemajo za pravično razdelitev bremen Dawesovega načrta. (Ki pomenja obogatitev ameriških bančnikov na račun nemškega ljudstva, op. ur.) Socialdemokrati objokujejo sedaj in bočejo znova dobiti stvari, ki so jih izgubili radi svoje omahljivosti. Edino komunisti proglašajo Dawesovemu načrtu neizprosno boj.“

Najmočnejša stranka II. internacionale — angleška delavska stranka — priznava s tem, da njeni nemški „sodrug“ vodijo politiko bolj v interesu nemškega in ameriškega kapitalizma, kot pa proletariata.

Kako se pripravljajo v Nemčiji volitve?

Socialna demokracija se navdušuje za parolo: „Rešitev nemške republike.“ Socialdemokrati so dali streljati celo na revolucionarne delavce, ki so hoteli napraviti konec tej nemški republiki in upostaviti pravo delavsko republiko. A

kako izgleda svoboda v tej republikanski socialpatriotski Nemčiji? V zaporih se ne nahaja nič manj kot 7000 komunistov! Ali s tem se nemška buržuazija še ne zadovoljuje. Kakor hitro je bil razpuščen parlament, je dala vlada policijsko preganjati vse uglednejše komunistične poslance. Zlasti bi radi ujeli Ruth Fischer, voditeljico berlinskega proletariata in glavo levega krila v stranki. Buržuazija je izdala parolo, da se mora Ruth Fischer nahajati do 7. decembra (dan volitev) v zaporu. In socialpatrioti podpirajo tako „demokracično“ vlado. — Nov dokaz, da so socialpatrioti povsod tretja meščanska stranka.

Anglija grozi, da se združi z Nemčijo

Znani angleški dnevnik „Times“ piše o nedavni ustanovitvi nemško-franco-kega železarskega trusta, kateremu se bodo pridružili tudi industrialci Belgije in Luxemburške. „Times“ pravi, da je Amerika prva v proizvodnji železa in da grozi sedaj konkurenca Amerike in nemško-francoskega trusta, da stisne angleški kapitalizem. List pravi, da je treba potlačiti zopet vzhajajočo francosko zvezdo in da mora najti nova Baldwinova vlada oporo v Nemčiji proti Franciji.

Predsedniške volitve v Ameriki.

Pri njih je zmagal dolar. Zmagal je dolar, kajti Amerika je država „demokracije“, a demokracija je švindl. Zmagal dolar, kajti volivni zmagovalci — stari in novi predsednik Coolidge (izgovori: Kulidž) je bil glavni kandidat republikanske stranke, ki je politična organizacija ameriškega bančnega kapitala. Tudi demokratska stranka, ki je kandidiral znanega Dawesa (Dawesov načrt!), je stranka finančnega kapitala in se ne loči od republikanske niti v cilju niti v programu. Ali demokrati se priznajo za odkrite pristise in podporne nasilnih fašistovskih metod in organizirajo v ta namen bojovno faš-

stovsko organizacijo, ki se imenuje v Ameriki Ku-klux-klan.

Volivna udeležba pri teh volitvah je bila zelo velika. Padlo je 32 milijonov glasov. Leta 1896 se je udeležilo volitev 80% volivnih upravičencev, leta 1900 nekaj čez 73%, leta 1912 samo 62%, a pri volitvah leta 1920 komaj 49%.

Predsednika v Ameriki ne izvolijo direktno volivci. Temveč ti izvolijo 513 elektorjev, ki izvolijo predsednika. Republikanci (Coolidge) so dobili 19 milijonov glasov in 371 elektorjev, demokrati (Dawes) 8 milijonov glasov in 144 elektorjev in progresisti (La Follette) 4 milijone in 16 elektorjev. Progresisti so malomeščansko-delavska stranka, ki je pri letošnjih volitvah prvič nastopila.

Volitve so bile zelo burne. Ku-klux-klanci so prelivali kri, ubijali, uničevali glasovnice. No, sedaj je končan ta krvavi „demokracični“ volivni boj, čigar izid smo že zgoraj označili, kako ga treba presojati.

Ameriške volitve so se končale s podobnim izidom kot angleške.

Ali se bodo tako končale tudi nemške in naše?

Železničarska stavka v Avstriji in odstop vlade.

Že v zadnji številki smo javili, da stoji železničarji v Avstriji pred stavko. In pretekli teden so po brezuspešnih pogajanjih res stopili v stavko. Stavka je popolna. Ves promet je ustavljen. Klerikalna vlada ni hotela ugoditi njihovim zahtevam in je odstopila. Tako močni so avstrijski železničarji, ker imajo enotno strokovno organizacijo. Pri nas pa so razčlenjeni na 11 kategorijskih in nacionalnih organizacij. Kdaj pridejo tudi naš železničarji na pravo pot? Upajmo, da kmalu, kajti „Org. železničar“ kaže na to pot. Sledite ji!

Izgleda, da bo tudi v Nemčiji izbruhnila splošna železničarska stavka.

Podjetniki pa sedaj po zlomljeni stavki znižujejo rudarske plače v celi Belgiji. To so posledice Dawesovega načrta.

Splošni nauki te velike stavke so: potreba enotnosti delavcev proti buržuaziji, enotna fronta vseh rudarjev, odstranitev reformističnih voditeljev.

Pred splošnim stavkovnim valom v Nemčiji.

Današnji indeks življenjskih potrebščin je ostal neizpremenjen v primeri z zadnjim tednom. Ali ta uradni indeks ne odgovarja resnici, resničnim cenam, ki ne padajo, ampak se dvigajo. Kljub temu so započele desne meščanske stranke gonjo za znižanje delavskih plač. Ta teden so se začela pogajanja vlade z delavskimi strokovnimi organizacijami. Splošna nemška strokovna zveza je izdala proglas, v katerem pravi, da je treba računati s splošnim valom delavskih stavk v celi Nemčiji. Življenski nivo nemškega delavca je danes za 30 do 40% nižji kot pred vojno. (Pri nas je še nižji, op. ur.)

Živilski delavci.

Večkrat smo že pisali o razmerah o organizaciji živilskih delavcev in do danes smo videli, da ti ljudje, ki vidijo to centralo, gledajo le na svoje interese in da delajo po direktivah g. Svetek-Uratnik in g. policajsocialista delovodjo L. Delavske pelarne Megušarja. Da pokažemo delovanje teh birokratskih socialpatriotov, kako delajo proti temu, da bi se delavstvo združilo, da bi bilo kompaktno, da bi se moglo uspešneje boriti proti ofenzivi kapitala. Že večkrat so se izmenjavali pismeni in tudi ustni brezobvezni pogovori, po katerih bi prišli živilski delavci do enotne organizacije v celi državi. Delavci brez ozira na politično prepričanje, so že dolgo zahtevali, da se izvedejo in upostavi vezi med vsemi delavci Jugoslavije. Zagrebški sodrugi, ki so v najboljšem položaju glede delavnega časa kakor imajo tudi večje plače. Seveda so si to morali priboriti le z bojem potom svoje razredne organizacije. Videti položaj, v katerem se nahaja živilska stroka osobito v Sloveniji, so predlagali, da se likvidira to neznosno stanje in da naj tudi s svoje strani dajo svoje mišljenje potom svojih podružnic in central, da se čimprej upostavi enoten savez na podlagi proletarske demokracije in upoštevaj, da se manjšina pokori večini. Toda ta socialpatriotska gospoda, ki se zmeram trka na svoje izdajalske prsi, da delajo in se borijo za delavske pravice, so tukaj zopet pokazali, da so le hijene v delavskem pokretu. Vodili so na svojo roko, brez vednosti članstva razgovore in so tudi odklonili poslali delegata na to konferenco živilskih delavcev cele Jugoslavije, ki bi na tej konferenci po poročilih in razmerah po posameznih pokrajinah mogli najti pota in uvideti, da je le v enotni organizaciji mogoče poboljšati mizerni in suženjski položaj v živilski stroki. Ljubljanska podružnica, ki pa je le slučajno, po nerodnosti našega centralnega odbornika zvedela za to, kako delajo ti gospodje za hrbtno članstva, je ogorčeno obsodila te izdajice delavstva in je sklenila na predlog večine, da se pošlje delegata na to konferenco. Ta predlog je bil sprejet. Vi socialpatriotske izdajice se borite proti temu, da se delavstvo združi, vi, ki ste s svojim delovanjem dokazali, da ste le lakaji in agenti buržuazije, ste krivi, da je živilski delavec posebno v Ljubljani zopet suženj in da imamo nočno delo, 12 do 13 urni delavnik, v sobotah celo 18 do 19 ur. Vi, ki ste s pomočjo policije iz svojih podjetij metali na cesto delavce, ki so se borili za to, da se odpravi nočno delo in uvede osemurni delavnik. In danes, ko nam preti še večje poslabšanje vsled povečanja števila vajencev, (mojstri imajo tri do štiri vajence brez pomočnika) ste hoteli za hrbtno članstva pripraviti nov udarec pekovskim pomočnikom, ki še danes trpijo kot črna živina. Toda vi, birokratske hijene vedite, da delavstvo bo šlo preko vas in si bo ustanovilo enotno razredno zavedno organizacijo, ki si bo potem izvojevala boljše pogoje. To bo dokazala bodočnost. Pek. pomočnik.

Odgovor „Delavcu“.

V mariborskem „Delavcu“ št. 40 od 30. oktobra t. l. piše neki analfabet pod naslovom „Komunistična tarifna politika“ same laži, katere so podobne g. Harmanini iz Opčeg Radniškega Saveza, ki ga delavstvo imenuje „Ričeterein“.

Strokovni vestnik.

Poročilo z glav. skupščine lesnih delavcev.

Na 2. novembra t. l. se je vršila v Celju glavna skupščina lesnih delavcev za Slovenijo. Po poročilu tajnika in blagajnika se je prešlo na vprašanje zunanje in notranje ofitencije lesnih delavcev za Slovenijo. Koliko nam je znano, se je s tem vprašanjem že bavila tudi plenarna seja vseh lesnih delavcev v Jugoslaviji v avgustu t. l. in končno je prišlo do tega sporazuma, da se v celoti priključijo vsi lesni delavci k Amsterdamski Uniji, ali za notranjo orijentacijo se ni doseglo popolnega sporazuma. Tozadevno je plenarna seja predlagala naslednjo

resolucijo

o reorganizaciji Saveza lesnih delavcev Jugoslavije.

Plenarna seja, ki se je vršila v Ljubljani dne 16., 17. in 18. avgusta konstatira naslednje:

Savez lesnih delavcev Jugoslavije, ki je na federalistični podlagi ujedinen, ni v možnosti, da v sedanjih situaciji odgovarja potrebam boja in življenja lesnih delavcev.

Da se Savez čim prej osposobi za uspešnejši boj in zaščito lesnih delavcev, plenum smatra, da je prehod iz federalistične v centralistično obliko nujna potreba lesnih delavcev. Ker se kongres Saveza, ki je poklican, da rešuje to vprašanje, ne more v skorajšnjem času sklicati, plenum nalaga pokrajinskim odborom, da tekom treh mesecev sprovedejo agitacijo za centralistično ujedinenje Saveza in da to vprašanje rešijo potom referendumu članstva. Po izvršenem referendumu naj se skliče plenum, ki bi zboroval v decembru t. l. in imel za nalogo, da pristopi nadaljnemu delu po rezultatih referenduma.

Plenum je končno sklenil, da to resolucijo predloži kot svoj predlog glavni skupščini pokrajinskega odbora za Slovenijo, ki bo se vršila v mesecu novembru t. l.

S to resolucijo se je lotevalo v prvi vrsti pokrajinsko centralizacija vseh lesnih delavcev v Jugoslaviji in potem, da se lesni delavci opredelijo končnoveljavno na svojem skupnem kongresu. Ta predlog so tudi podpirali po nalogu pokrajinske delegati iz Ljubljane, Maribora in Celja. No, glavna skupščina se ni na to ozirala, nego enostavno ni dala na gla-

sovanje resolucijo o centralizaciji. Tu se vidi, da gotovim ljudem ne gre v račun, da se delavstvo zjedini v eno močno in strogo centralizirano organizacijo. Z druge strani je to zločin, ko vidimo, da so se kapitalisti in industriji strogo zjedini proti delavskemu razredu, da ga laže iskoriščajo.

Da je tako potekla glavna skupščina lesnih delavcev Slovenije, je zasluga onih Tokanovcev, ki so zorali vse svoje odbornike, nadzornike in celo višanske podjetnike, ki so preglašovali mnenje članstva. O tem bomo še govorili v prihodnji številki.

Lesni delavci, ne dajte se po tem činu nekaterih elementov izzvati, ne zapustite organizacije, temveč organizirajte se neorganizirane, da se strok. organizacija utrdi in da pride končno v pravo smer. Potem bomo lahko stopili na prste podjetnikom, pa tudi nekaterim — elementom, ki so jim njihovi birokratski interesi najavefojša stvar!

Poraz rudarjev v Belgiji.

Proletariat se mora učiti tudi iz izkušenj proletariata drugih dežel, izkoristiti nauke velikih stavk in jih znati uporabiti v praksi.

Po vztrajni stavki desetih tednov se je moralo podvreči podjetnikom 35.000 rudarjev v okrožju Borinage v Belgiji. Več stotin delavcev se sodnijsko zasleduje, vodilni rudarji sedé v ječah, obtoženi upora. Več rudarjev leži v bolnici, ker so jih ranila kopita in krogle žandarjskih pušk.

To je negativna bilanca tega čudovitega boja, ki so mu pripravili reformisti poraz.

Po izredno ugodnem letu za rudarsko industrijo Belgije je šlo l. 1924 vedno bolj nazaj. Podjetniki so začeli uporabljati reparacijski premog (ki ga mora dajati Nemčija) in tako pripravljali naskok na rudarske plače.

Februarja 1924 so podjetniki prvič naskočili in sklenili, da znižajo rudarske plače za 8%. Po dolgih pogajanjih so reformistični voditelji pristali na to, da se plače stopnjema znižajo za 8% in da se jih najprej znižajo za 5%. Revolucionarna manjšina rudarjev je bila proti temu.

To polaganje zniževanje plač pa ni zadovoljilo podjetnikov, ki so 1. junija meseca v nov, ostrejši napad. Podjetniki

so kratkoma proglasili, da se znižajo plače za 10% in sicer najprej samo v revirju Rion-du-Ouenr. Delavci tega revirja so stopili takoj v stavko. Reformisti so stavko lokalizirali, t. j. omejili samo na dotični revir. To je podjetnike opogumilo, da so proglasili znižanje plač za 10% v celotnem okrožju Borinage. Rudarji so stali spontano v stavko. 13. avgusta je bilo splošno glasovanje o stavki. 9.347 rudarjev se je izreklo za stavko in 2.386 proti, 138 glasovnic je bilo praznih. 25.000 rudarjev je bilo med glasovanjem že v stavki. Reformisti so prevzeli stavko.

Reformisti so od vsega početka zavirali razširjenje stavke na ostala okrožja Belgije, nastopili so proti glasovanju o generalni stavki rudarjev v vsej Belgiji. Šele 10 dni pred koncem stavke so izdali reformisti oklice za zbiranje prispevkov za stavkujče!

17. septembra je bilo drugo glasovanje o stavki. 16.962 glasov je bilo za nadaljevanje, 2512 proti, 169 glasovnic praznih.

Reformisti so nato predložili eno meščansko razsodišče o stavki.

To je ogorčilo stavkujče, ki so poostriili boj in posebno lov na štrajkbreherje, na kar je vlada odgovorila s proglasitvijo izjemnega stanja in poslala v revirje ojačeno žandarmerijo, ki je začela uganjati nasilstva. Rudarji so začeli graditi barikaade, rušiti progo cestne železnice in sabotirati električno centralo. Prišlo je do spopadov z žandarmerijo. Polno ranjenih, eden mrtev.

Medtem se je zopet sestala paritetna komisija in pristala na 8% znižanje plač. Reformisti so hitro sklicali delegate krajevnih skupin in jim dejali, da bodo odrekli vsako podporo stavki, če ne sprejmejo tega predloga. S takim pritiskom so med hrumom in šumom dobili nezadovoljstvo za predlog. Hitro so proglasili konec stavki. Skoro polovico rudarjev se ni takoj vrnila na delo.

Rudarji obračajo hrbtno reformistom, mnogi pa sploh nočejo slišati o organizaciji.

Ruski konsumi so dali stavkujčim 1000 funt šterlingov (okrog 350.000 Din) podpore, mednarodna del. pomoč je delila med rudarje živila. Rdeče organizacije so s tem dale največ podporo rudarjem, ki sedaj dobivajo zaupanje v rdeče strokovne organizacije.

1. Ta konfuzionist piše o podjetju v Brodu n. S., da sta tam dve lesni industriji in da je v njih 2000 lesnih delavcev in da se tam ni vodilo nobenega meznega gibanja. Prvič ni resnica, da je 2000 delavcev, kajti v resnici jih je samo 906. Drugič, leta 1922 v avgustu je bila veličanska stavka v teh podjetjih, ker so delavci popolnoma zmagali tako, da imajo plače od Din 2 do 4-50 na uro in iz magacina dobijo mož, žena in en otrok vso živilsko obkrobo za K 186 na mesec. Dokaz tega je pogodba, ki je še danes v veljavi.

2. Ta konfuzionist pravi, da je ORS ozir. „Ričtferrein“ plače zvišal nekoliko-krat in zboljšal delovne razmere. Povedati nam je samo to, da tista podjetja, katera so bila org. v „Ričtferrein“ so že 1922. leta delala 10 ur na dan, in so torej delavci delali dve uri več brez procentov. Za to je dokaz Česko selo, Karlovc in Plaško, kjer je ta gospod vodil takšno tarifno politiko, da so dva delavca po nedolžnem ustrelili.

3. Podla laž je, da so delavci v Brodu n. S. v omenjenih podjetjih stopili v stavko t. l. Da je to laž, more potrditi ves brodski proletarijat.

4. Dalje piše isti nesrečnik, da so v teh podjetjih bili neki „ultra-revolucionarji“ Osari, Krpan in Lončar in da so se prodali za Judežve groše. To je ponovna laž tega konfuzionista, ker so tisti sodrugi znani borci za delavski razred, podjetniki jih kot take poznajo in so jih vrgli na ulico. Ta stvar je taka: namreč gospod socialist Steve Bublč, dosednji župan v Brodu, je dobil od tovarne vagonov pred kovinarsko stavko K 20.000, da pomaga stavko delavcev zlomiti v prid podjetja. Za dokaz njegove borbenosti za delavce je to, da je ta vojni socialist in revni žnidarski pomočnik Bublč imel poprečno Din 1.500 županske mesečne plače in pred par mesecev si je kupil hišo v Brodu na Savi za en milijon kron. Drugo je pa to, da je tovarna vagonov plačala tajnika Petrinca kovinarske org. v Brodu na Savi in mu je dala eno sobo za pisarno. Zamislite si zdaj, kako se je boril ta socialist in eksponent Glav. Rad. Saveza za delavski razred. Kdo je potem kupljen za Judežve groše?

Ta konfuzionist je že povsod skrahiral in v hivaškem Zagorju, ko so rudarji stopili v stavko, jih je nameraval prodati podjetniku, pa je bil od svojih članov dobro pretepen, da je komaj pobegnil.

Tako je, dragi „Delavec“!

Francija ni oaza. Ne v Francijo!

I.

Vsled prevelikega dotoka delavstva iz Jugoslavije v Francijo hočemo svojim sotrpinom, ki se nameravajo preseliti sem, malo očrtati razmere v tukajšnji industriji, da ne bi mogoče kdo mislil, da je Francija obljubljena dežela, kot to nekateri govore in pišejo hoté ali nehoté.

Gotovo je še vsem dobro v spominu, ko je lansko leto v decembru odpotovalo iz Trbovelj okrog 29 rudarjev v železni rudnik Tucqueguineux (izgovori Tiknjé) za zaslužkom in kruhom, brez družin, ker so komaj zase spravili skupaj potrebni denar, da so odpotovali. Prve trenutke smo bili zadovoljni, ker smo imeli delo, kajti večina nas je bila že dalje časa brezposelna več mesecev, da celo leto. Stanovanjsko mizerije ni take kot v revirjih trboveljske premogok. družbe, in ni bilo treba pozneje družine nadržati enega na drugega. Sploh je na nas napravila slika tukajšnje delavske kolonije najboljši vtis. Toda že prvi dan, ko smo šli z dela, je marsikdo tožil, da je delo težko. Pred očmi so se nam pojavljali kaznjenci, katere so in jih še pošiljajo v nekaterih državah v železne rudnike, kjer je delo najbolj naporno ter najbolj opasno za zdravje in kamor svoboden človek sploh ne pojde delat. V Tiknjeških železnih rudnikih je socialno zavarovanje jako žalostno, posebno, ako kdo zbolí, ne da bi se bil ponesrečil v rudniku. Tako n. pr. dotičnik, ki je obolel, prejema dnevno dva franka bolnišnice. Ako ima družino in traja bolezen dalje časa, kaj naj stori? Če ni ljudi, ki bi se ga usmili in ter ga podprli, je primoran, da si sam napravi konec. Tako

imamo v železnih rudnikih že dva slučaja, Godec iz Trbovelj in Senegačnik iz Hrstnika, ki ima devet otrok. Oba sta se ponesrečila pri delu ter sta nesposobna za delo. Kar sta prejela in prejemata nezgodne zavarovalnine, nikakor ne zadostuje njihovim najnujnejšim potrebam. Za delo sta nezmožna, od zraka pa tudi ne moreta živeti s svojimi družinami. Za Senegačnika smo v tukajšnjem okraju nabrali okrog 175 fr.

Kdor pride v železne rudnike, četudi na lastne stroške, le da je imel sprejemnico od tega rudnika, se ga smatra, da dela na pogodbo, ter se mu tudi napiše papirje, ki jih izstavijo francoske oblasti. Tako mora vsakdo delati v omenjenem rudniku eno leto ter se ga drugje ne sprejme v službo. V slučaju pa, da gre kdo pred enim letom proč, se mu odtgne za sprejemnico 30 do 60 fr.

Zgodilo se je, da so prispeli delavci iz železnih rudnikov v tukajšnje premogovnike ter dobili delo. Ko se je nato s strani rudniške uprave pregledavalo papirje, se je ugotovilo, da so „kontrahtarji“, ter se jim je dejalo, da toliko časa ne morejo na posel, dokler ne prinesejo od prejšnje rudniške uprave odpustni list, da niso vezani na omenjeni rudnik s kakšno pogodbo. Preostajalo jim ni drugega, kot da so se peljali nazaj po odpustni list. Poglejmo še to, kaj to stane. Vlak v Tucqueguineux in nazaj okrog 90 frankov, zamuda dela dveh dni 50 frankov, torej skupaj 140 frankov. S to svoto se en delavec že lahko preživlja 14 dni.

Vsak, kdor je le mogel, je pokazal hrbet železnim rudnikom ter se preselil na sever v premogovnike. Toda žal le preveč je še onih, ki se niso mogli in se ne morejo odtrgati proč. Ali imajo veliko družino, ali jih je zadela nadloga bolezni, ali pa so dobili predujme, ter so še nadalje primorani sužnjevati francoskim železornudniškim mogotcem. Dosti je bilo takih delavcev, ki so prispeli na lice mesta suženjstva ter zaznali, kakšne so razmere v ondotnem rudniku, da so se takoj odpeljali v premogovnike, drugi pa napravili en par šit ter potem storili isto. Imeli so ti pač več sreče, ker so bili malo boljše založeni z denarnimi sredstvi, ter jim ni bilo treba okušati dobrot železne rude in dobrohotnost dr. Dimnika.

Vsak naj dobro premisli, predno se poda na pot v Francijo za zaslužkom in kruhom, naj si bodo to oni, ki so že opravljali delo v rudnikih, ali pa oni, ki so začetniki, to je kmetje in njihovi sinovi, ker jih zemlja ne more več živeti, vse po zaslugi državne kapitalistične uprave.

Nekaj slovenskih rudarjev iz Tucqueguineux.

Dopisi.

Liboje. Na vseh svetov dan je pri nas priredil Uranjek sestanek z namenom, da ustanovi tu podružnico klerikalne „jugoslov. strokovne zveze“. Na sestanek je prišlo malo delavcev in še ti, ki so bili, so večinoma pripadniki drugih organizacij. Ko je stopil v sobo s. Pohlin iz Zabukovec, se je Uranjek kar ustrašil, ker je vedel, da mu bo sodrug preprečil vse nečedne načrte. Nato je Uranjek povzel besedo in za njim Keše iz Trbovelj. Nekaj je govoril dobrega (tega seveda ni mislil v svojem srcu), še več pa slabega in obrežnil se predvsem ob komunizem, oziroma neodvisne, češ da jih nikjer ni. V resnici je pa ravno narobe. Nato je dobil besedo s. Pohlin, ki je govoril o današnjih nalogah delavskega strokovnega gibanja, razkrinal klerikalce in njihovo protidelavsko politiko. Poščegetal je Uranjeka, ki je začel groziti s tožbo in sodiščem, česar se pa seveda s. Pohlin ni ustrašil. In mu je povedal, da lahko desetkrat toži, da pa rudarjev kljub temu ne bo spravil na klerikalni lim. Da, g. Uranjek, vaša petletna izdajalska pot je znana tudi tukajšnjemu proletariatu, ki ga ne boste mogli več varati. In Uranjeku svetujemo, naj postane kar odkrit orjuneč, ker tam je mesto za njega.

Uranjeku se torej ni posrečil sestanek. In tako je prav. Tako naj povsod obrne

delavstvo hrbet izdajalcem in zapeljivcem delavstva!

Vse delavstvo mora stopiti v enotne razredne strok. organizacije in tedaj bo zmagalo.

Popotni opazovalec.

Zahvala.

Podpisani se zahvaljujem vsem rudarjem za podporo v znesku 690 Din, katere so mi dali rudarji za časa moje dolgotrajne bolezni.

Karl Odlazek,

Toplice-Zagorje.

Fakinov grob.

Ob praznikih so se rudarji spomnili vseh padlih žrtv za pravico in svobodo in so okrasili njihove grobove. Zlasti so okrasili grob sodr. Fakina. Na njegov grob so prinašali cvetje zagorski, trboveljski in hrastniški rudarji in steklarji. Rosne so bile oči rudarskih žen in deklet. Vsi so ob njegovem grobu prisegli v svojem prol. srcu, da bodo maščevali njega in njegove sodruge. Družina s. Fakina se vsem najtopleje zahvaljuje. Mi pa beležimo z radostjo, da niso padle zaman žrtve, ampak da bomo z grobov teh žrtv zagledali prej ali slej solnce rdeče svobode.

... Vas žrtve nesmerne zahteval je boj, mi tonemo v plač, bodočnosti soj.

Ko žar se svobode prek vse bo razlil, tedaj oznanjali bomo vsepovsod, kako za svobodo v smrt šla vam je pot ... Rudarji.

Zakaj smo plačani?!

Sodrugi! Halo! Sodružice!

Delavci in delavke, kmetje in kmetice, pogledjmo in vprašajmo se: „Zakaj smo še vedno izkoriščani? Zakaj nas še vedno tišče k tlom z raznimi davki itd.“ Ali se zavedaš, zakaj? Oh, žal, da si tega vprašanja še ni niti najbolj zaveden delavec, ali drugi ni zastavil.

Poglej! in tudi spreglej

sodruga (sodružica). Najpreje bo pa sprevidel oni, ki je poročen ter ima 2—4 ali pa celo več otrok, še vse nepreskrbljene, toraj moraš ti zanje delati, da jih prehraniš. Mnogokrat preklinjaš draginjo, davke itd., govoriš in tarnaš „Joj, kako se nas izkorišča?“ Nato pa ti pride na misel: „vsled žalosti“ tako se izgovarjaš „pojdem v one hišo tamle na voglu, da se malo razveselim!“ Drugi gre v to hišo od veselja, ker je dobil darilo. Tretji zopet z izgovorom, da doma ne more prebiti. Jeli to ravnanje pravilno? Ne!!! zato **SMRT!**

Tako vam vsem, kliče zaveden delavec. „Halo, čuješ, komu smrt? Zakaj? Koga naj obišče kruta smrt?“

Nevidni roki!

Čigavi? Kaj pa dela, da ji pripada tako neizogibna smrt? Zakaj?

Boj tem nevidnim rokam!

Vraga, šigavim? Pomisli, koliko so že storile te krute roke! Vsako leto pomore nad 100.000 prebivalcev našega zemeljskega planeta. Več nego pol je prepojenega teh rok. Milijoni in milijoni družin je nesrečnih, lačnih, nagih, žejenih itd. Mnogo, mnogo je preprirov v družini. Delavec in kmet sta izkoriščana na vseh koncih in krajih. Koliko se pretoči solza?! In vse to samo radi teh rok. Čigave so? Smrt njih lastniku!

Oj alkohol nevidnih rok, ki družini si bol in pijancev si krog!

Kapital se zaveda, da zamore grabiti svoje profite iz delavca in kmeta ter ga tiščati k tlom, ker ju vedno, kadar začne malo resno misliti, zmede s svojim strupom včasih tako, da niti, iz one hiše tam izza vogala, ki se imenuje „gostilna“, domov ne zna.

Kdo pri tem trpi?

Nikdar kapital, ker ima od tega dobiček; vedno pa le delavce (kmet) sam! Pomisli, koliko porabiš zato denarja!? Ako računaš dandanašnji dnevno le 1/4 litra vina; na leto torej povprečno 80 litrov, po najnižji ceni, dobiš Din 800, toraj skoro današnja mesečno plača. Pri tem pa pogledj, kako ti doma družina in ti sam strada, nima ni drobtine kruha mati doma, da bi dala svojemu malčku. Ta malček (sin ali hčer) namesto da bi bil oblečen, ni! Spreglej, da nato nisi za nobeno, niti za kako lahko delo sposoben. Zato ti brez težave kapital trga in trga od tvojega že tako bornega zaslužka.

Ne bo si upal

nič več kapital nam trgati in nas poganjati v vedno večjo bedo, nas tiščati tako grozovito k tlom, ako bomo vojevali nemurno boj proti alkoholu. Da se pa hočemo dobro, uspešno in pravilno boriti, moramo vstopiti v organizacijo, ki se bojuje proti alkoholu, kajti s tem mnogo pomagamo svojim strokovnim organizacijam, jim bolj zagotovimo uspeh raznih meznih gibanj napram delodajalcu.

Ja, vsaj nimamo nobene take organizacije! Res je, da je še danes nimamo, a dobili je bomo v kratkem, ker je snujemo. Dolžnost vsakega zavednega delavca in kmeta bo, da se organizira. In ne samo organizirati se, ampak točno tudi izvajati pravila, ki se pa bodo takoj vložila v odobrenje merodajnim oblastem, ko si bomo zagotovili naš uspeh. Da se pa to izvrši, bomo v vsaki nadaljnji številki našega lista podajali navodila ter jih podpirali z dokazi, ki jih je vse povsod polno, da nvidimo enkrat vsi kako nam je nevaren sovražnik edino-le alkohol!

Zavedni delavci.

Utrinki.

Kaj je parlamentarizem?

Zadnje tri tedne so se gonili klerikalci, radikali, samostojni demokrati, muslimani, Davidovičevi demokrati in Radičevci in bogve kdo še — okrog parlamentarizma. Drug drugega so spraševali, kaj je parlamentarizem in koliko ga je še v tej blaženi državi ... In iz vsega njihovega ugibanja in kričanja ne more zvedeti delavec in kmet, kaj je ta nesrečni parlamentarizem. Hodili so v dvor, se zopet vračali, žene so nervozno čakale doma, ali bodo soproge parlamentarnih ministrov ali ne.

To že vsakemu preseda, pa tudi meni. Pa končno, kako da ne bi vedeli, kaj je parlamentarizem. Za vse se ve, kaj je, pa se mora vedeti tudi to.

Evo, vzemimo za primer Pašiča!

Pašič je radicalska glava in človek, ki se ni nikdar mučil z velikimi besedami in vedami, nikdar ni nikogar prepričeval v nekaj, razen v to, da je denar blaginja za vse. Živel je v prijateljstvu z bivšimi kralji Aleksandrom in Petrom in s sedanjim kraljem; bil je tudi prijatelj državne blaginje, pa si je omislil vsako leto kako novo hišo, rudnik, posestvo ... Ima 80 let in 80 hiš, rudnikov, posestev. V vojski ni služil, niti njegov sin Rade, zato se tudi ni vojskoval z nikomur, ker on ne ljubi štrapacev, konja ne jaha, in ga tudi ne zna jahati, jaha pa srbski narod že 30 let in pravi, da ga bo še jahal ne samo srbskega, ampak tudi hrvatskega, slovenskega. Pa ko umre — bog mu daj dobra nebesa! — bo jahal sin Rade mlajši radikali, pa potem otroci in njihovi vnuki.

Torej je popolnoma jasno, kaj je Pašič.

Kaj pa je n. pr. Davidovič?

— Davidovič je stric (čika) Ljuba, kratkoviden stric, ki se je že mnogokrat zmotil. Mislil je iti nekoč v samostan, pa se je zmotil in se odločil za ministra, da vodi državo. In tega strica je poklical nedavno k sebi Gospodar in mu je rekel: „Ali veš, da si ti manjši od mravljinca?“ — in istočasno mu je pokazal visokega oficirja s sabljo. In stric Ljuba Davidovič je ponižno odgovoril: „Vem, mravljinec sem ...“

In to je pri nas parlamentarizem. Tako vsaj govori praksa.

Pazite!

Lovro Klemenčič je dal Bernotu naslove nekaterih naših starih naročnikov, da jim Bernot pošilja svoj Naprej. Ne vemo, kje si je Klemenčič izposodil brez dovoljenja te naslove, ali to je postranska stvar. Ne nasedajte temu Bernot-Lovretovemu limu in vrnite Naprej, da ga bosta čitala Bernot in Klemenčič sama! Tako boste najhitreje pokazali, da se ne dajo proletarci več razbijati po Bernotovih pravilnikih in Klemenčičevih tovarnah.

Potrpite!

Radi preoblega materiala nismo mogli priobčiti v tej številki vseh dopisov in poslanih člankov. Vse pride na vrsto. Tudi razne denarne zbirke bodo objavljene v prihodnji številki.

Uredništvo.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani. Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje. Odgovorni urednik Josip Pezdur, sedlar.